

www.Излази сваког
четвртка у недјељу

Цијена за Аустро-Угар-
ску: на годину К 3-20
на по године К 1-80
на четврт. год. К —80
За друге земље: на го-
дину 5 круна. Поједи-
ни бројеви 10 ПОТ.

СРПСКО КОЛО

НАРОДНИ ЛИСТ

Огласи рачунају се по
цјеновнику. Ако се ви-
ше од три пута увр-
шћују, рачунају се је-
дним фтијније.

Уредништво се налази у
Николићевој улици бр. 8.
Писма се шаљу уредни-
штву „СРПСКОГ КОЛА
народног јалста“. Руко-
писи се не враћају.

Издаје: Друштво „Српско Коло“ (д.-д.)

Уређује: Уредништво „Србобрана“

Нове изборне листине.

Закон о проширењу изборног права примљен је, потврђен је и ступио је у снагу. По томе закону морају се саставити нове изборне листине најкасније до 4. септембра ове године, а до 5. септембра ове године најкасније морају већ бити изложене.

Ко сад буде уврштен у изборну листину, тај ће имати право гласа до 1. јануара 1912. године. Од тих људи ће зависити у многоме судбина наше отаџбине и добро народа. Зато ми морамо гледати, да сваки наш човек, који има право гласа, уђе у изборну листину, да нико не буде из ње испуштен. То је велика наша дужност према самима себи и свом народу. Ми смо научили, да увек кукамо, како нам је други крив нашој невољи, како нам крњи наша права, како нам смета, да стечемо нова права.

Изборно право је темељ свију државних и народних права. Ако је народ врстан на изборима увек победити, онда ће он поуздано постићи што жели и што му је потребно.

По старом изборном закону ми нисмо могли увек победити, јер је од 40.000 изборника било њих близу 15.000 чиновника. А ми знамо, какви су плашљивци већина наших чиновника. За боље место, за повишицу плате, за то, да коракну у служби један степен више, већина их је спремна предати туђину све нас и наша права. Па кад их власт још притегне мало, онда и по готову. Стога су нас чиновници готово увек издавали на изборима.

Коалиција је баш зато настојала пошто пото, да се изборно право прошири, да дођу до њега многи слободни људи, а нарочито ратари, како не би могли чиновници више одлучивати нашом судбом. Сад ће близу 200.000 ратара доћи до изборног права. Према тих 200.000 ратара губи се оних 15.000 чиновника. Сад, ако не будемо побеђивали, нећемо се моћи изговарати ни на кога, неће нам нико бити крив, до ми сами.

А да лакше победимо, треба да нас што више уђе у изборне листине, да нико ко има права, не буде испуштен.

Право гласа у градовима и трговиштима од госпде: чиновника, доктора права, медицине, филозофије, попова и тако даље, имају исти који и до сад, а да не плаћају пореза. Осим тога имају право гласа у градовима и трговиштима сви они, који плаћају најмање десет круна изравнога или директнога (државнога) пореза. У градовима и трговиштима Бакру, Сењу, Карлобагу, Госпићу, Огочцу и Огулину они, који плаћају 6 круна тога пореза. У задрузи врши право господар куће; ако је жена господар, припада право гласа најстаријем мушкарцу. У потајно подељеним задругама припада право гласа свакој грани, која плаћа 10 К или 6 К пореза у наведеним местима.

У селима и другим местима имаду право гласа: 1) Чиновници и друга господа, која су имала то право и пре;

2) Сви они, који поседују некретнина и плаћају 15 К изравнога или директнога (државног) пореза, а у жупанијама личко-крбавској и модрушко-речкој само 6 К.

У задрузи врши право гласа господар куће; ако је жена господар, онда врши право гласа најстарији мушкарац. У задругама, које су подељене потајно пре 1890. године, а деобе још нису грунтовно проведене, припада право гласа свакој грани, која плаћа 15 односно у Лици и модрушко-речкој жупанији 6 К пореза.

3) Сви обртници, трговци, уредници новина, чиновници ковчаних завода, фабрика, разних банкарских и трговачких пословница, господарски и шумарски приватни чиновници, макар и немају некретнина, ако плаћају 15 односно 6 К пореза директног.

У директни порез рачуна се земљарина, кућарина, порез на намате од главница и на ренте, опћа тециварина и доходарина.

А за ову годину рачуна се још и тециварина II. разреда (главарина), опћи доходарински прирез и рударски порез. Јер, ови ће порези престати 1911. године, а изборна листина саставља се према порезу прошле године.

Сад да кажемо, ко не може бити уврштен у изборну листину, па ма и плаћао порез довољан и био господин.

Чувајте и остављајте свани број овога листа, јер ће вам требати и послјије, да га читате.



Немају права гласа они, који нису завичајни у Хрватској и Славонији. Једино имају заједнички чиновници угарско-хрватски, макар и не били завичајни.

Немају права гласа они, који немају 24 године.

Немају права гласа они, који су под туторством, па ма имали 24 године.

Немају права гласа они, којима је над иметком отворен стечај, догод се стечај не сврши.

И најзад немају права гласа они, који су починили какво злочинство (осим политичког) или прекршај из користољубља (крађа, превара, проневерење) док не прође законом одређени број година, иза како, су казну издржали.

Изборне листине саставља у градовима градско, а у опћинама опћинско поглаварство. У листину морају сами од себе, без молбе или захтева странке, унети сваког, ко има право гласа. Чиновници ће дакле сваког, за кога знаду, имајући пред собом пореске књиге унети у листину. Али ипак могу лако сметнути с ума оне, који су се од скора доселили у опћину, или оне, који су од скора стекли у Хрватској завичајност; а особито ако неко плаћа порез у више опћина, могу га лако заборавити. У свакој опћини плаћа мање него што тражи закон, па га нигде не унесу; али кад се све скупиле, има доста пореза, па мора бити унесен у опћину, у којој станује. Зато је добро, да се овакви људи потруде и оду у опћину, те то кажу, да их унесу.

У другом броју писаћемо о том, шта се мора радити, да се исправе криво састављене листине.

О диоби некретнина земљишних заједница.

I.

Највише вриједних и здравих српских људи одлази у Америку чемерику, јер нема код куће довољно мајке земљице, на плодним грудима које би исхранили себе и своје. Велике задруге се издијелиле па начиниле од једног имућнога и топлога огњишта много просјачких и хладних запретаја. Тако данас има много српских дворишта, на којима не можеш окренути коње с колима, када би их било, а многе породице српске тек ако имају толико или мало више своје „мјерне“ ораће земље.

Чемер је то, који свакоме правоме Србину мора гонити сузу очајницу на бистро му око.

А ипак се и томе јаду може доскочити!

Послушај ме, мили мој брате Србине.

Наше земљишне заједнице, особито у бившој Војној Крајини, имају на стотине тисућа

рали (јутара) својих пашњака („гмајна“, „мајина“), који ни из далека не носе овлаштеницима оне користи, што би је могли имати. Ти пашњаци су занемарени и на њима многима већ не расте племенита храњива трава него драч и коров, јер и марва има памети па увијек на паши одабира бољу и бољу травку, а не ће лоше траве ни да окуси. Отуда долази, да добре и сочне траве нестаје, јер чим никне који бусен, одмах га марва поједе, или нехотице угази, а лоша некорисна трава преотме мах.

То је велико зло, јер ниједан ратар не може бити без ваљане марве, а ваљане марве нема без добре крмиве хране, без ње нема ни смока ни бока.

Помоћи дакле треба и ратару и његовој марви.

У земљишној заједници, која има велик пашњак, треба овлаштеници да промисле, колико им је за марву потребно пашњака с добром пашом. Тај дио треба излучити за себе, добро га очистити од корова и росуље, по потреби засијати крмивом травом и разлучити га по тме на више поља тако, да засебно пасу коњи, говеда, овце, свиње и перад.

Преостали дио пашњака треба претворити у ливаде кошанице, које ће ратару дати лијепа сијена, да њиме зими прехрани своје благо, а ако је тога пашњака толико, да га није потребно свега претворити у ливаде, онда је најбоље тај преостатак у оним крајевима, гдје је оскудица на ораћој земљи, подијелити међу овлаштенике сав или опет само један дио, а други дио пошумити. То треба нарочито урадити ондје, гдје народ нема своје шуме, па мора да се дрвари из властеоске и имовинске шуме више пута и — недопуштеним начином, што га стаје врло скупо.

Но цијели пашњак или један његов дио не могу овлаштеници подијелити сами на своју руку, него то може учинити једино јавна власт, која се зове „Кр. жупанијско комасационо као разгодбено повјеренство“ (§ 55. закона од 25. априла 1894. о уређењу земљишних заједница.)

Зато, када се заједничари послуже зрелог промишљања сложе, да између себе подијеле свој пашњак, онда треба да главар земљишне заједнице сазове главну скупштину свих овлаштеника и да пред њу изнесе предлог о диоби, јер је само она власна по слову г) § а 31. закона од 25. априла 1894. о уређењу земљишних заједница одређивати, има ли се подијелити које заједничко земљиште. Такав закључак може главна скупштина створити само онда, ако за предлог о диоби гласају најмање *двје трећине гласова свих овлаштеника* (§ 42. закона). Потребно је дакле, да у тој скупштини не само буду, него и да гласају за предлог о диоби

најмање двије трећине свих овлаштеничких права, што их је у *земљишној заједници*, а не само двије трећине овлаштеничких права, која су заступана у *скупштини*, осим ако су у скупштину дошли *сви овлаштеници*. По томе ако у некој земљишној заједници има *деведесет* овлаштеничких права, онда мора у скупштину доћи и за предлог о диоби гласати толико овлаштеника, који скупа имају најмање *шездесет* овлаштеничких права, иначе закључак не вриједи ништа. Самих овлаштеника гласача може у скупштини бити и више и мање од 60, али они морају имати најмање 60 цијелих права, гласова, а то значи, да се ваљаност скупштинскога закључка не просуђује по броју овлаштеника, него по зброју права, која они имају.

Да се виша власт може увјерити, да је закључак заиста ваљано створен, мора се записник о главној скупштини написати према §-у 38. поменутога закона т. ј. у њему се морају сви овлаштеници, који су дошли у скупштину, навести *поименце* и код свакога се мора назначити, *колико је његово овлаштеничко право да ли је он гласовао „за предлог“ или „против предлога.“* Иза свршенога гласања треба збројити, колико овлаштеничких права имају присталице предлога, а колико противници, па за тим упоредити зброј овлаштеничких права, која су за диобу, с укупним збројем свих овлаштеничких права, што их је у земљишној заједници. Из тога упоређења ће се видјети, да ли су или нису за диобу потребне двије трећине свих овлаштења.

Противници диобе могу по 2. ставци §-а 42. и по 1. ставци §-а 78. помињаног закона изјавити, да они желе и даље остати у заједници, па ће се дио пашњака, који би њих допао, њима свима заједно излучити као њихов заједнички пашњак, на који не ће имати права они, који су се издијелили.

Гавра Копенол.

Дјевојка снила свето васкрсење.¹⁾

Сан уснила лијепа дјевојка
Гдје освиће свето васкрсење,
Васкрсење и наше спасење:
Гдје се небо равно проломило,
Силазили са неба анђели,
Са звјездама коло ухватили,
И анђелским гласом запјевали:
„Настаде нам свето васкрсење,
А људскијем душама спасење.“
Па устаде лијепа дјевојка,

Од кадиве рухо облачила,
Па полази храму божијему;
Питала је остарјела мајка:
„Шћери моја, што си полудјела,
Што си јутрос рано уранила
И обукла рухо од кадиве?“
Говорила лијепа дјевојка:
„Мајко моја, моја душо драга,
Ја сам ноћас чудан сан уснила;
Гдје освиће свето васкрсење,
Силазили са неба анђели,
Са звјездам' коло ухватили
И анђелским гласом запјевали:
„Настаде нам свето васкрсење,
И људскијем душама спасење!“
Па сам пошла божијему храму
Да се молим Богу јединоме,
Да се молим за спасење душе.“
Па одлази лијепа дјевојка
Па одлази светој мајци цркви,
Ал' пред црквом господа ришћанска,
Сакупљена мудар збор в'јећаху:
Да устају на дахије љуте;
А попови узели крстове,
Око цркве чине литаније,
А у славу Бога јединога.
Кад је чула лијепа дјевојка,
Кад је чула шта в'јећају људи,
Смјерно се је њима поклонила,
Па је млада тихо говорила:
„Простите ми, господо ришћанска,
Зазор ми је у вас погледати,
А камо ли с вама бесједити;
Ја сам ноћас чудан сан уснила
Ће настаје свето васкрсење,
А грешнијем људима спасење;
Па сам пошла овом светом храму,
Да се молим за спасење душе.
Почујте ме, господо ришћанска,
Добро ће нам бити, ако Бог да
И Срби ће Турке побједити!“
Кад то чула господа ришћанска
Дјевојци су младој говорила:
„Благо теби лијепа дјевојко,
Кад нам каза што срцем желимо:
Благо мајци која те родила,
Благо оном коме будеш љуба!“

Мајмун и грах (пасуљ).

— Басна Лава Толстоја. —

Мајмун је носио две пуне прегршти граха. Испане му из шаке једно зрно; мајмун га хтедне дићи и проспе двадесет зрна. Он се прими да их покупи и проспе све. Тада се расрди, разбаца сав грах и побегне.

¹⁾ У овој пјесми опјева се претсказање о буни, коју је 1804. дицао против Турака Карађорђе и ослободио њоме Србију.

Русија.

Нано је било Русима у татарском ропству.

У ропству ником добро бити не може. Али ипак има неке разлике између ропства и ропства. Руском народу било је тешко у татарском ропству. Но ипак му је било лакше него Србима у турском ропству.

Татари су оптеретили руски народ тешким порезима; одводили су много пута народ и продавали га у робовање другим народима; били су и убијали Русе; руски кнезови морали су на кољенима пузати пред татарским хановима. Све су то радили и Турци код нас. Али Татари су оставили Русима њихове домаће власти и владаре, само су морали признати врховну власт татарског хана; Татари су врло и необично поштовали православну руску вјеру, чак је у пријестолници хановој Сарају било руских цркава и руски владика;¹⁾ Татари су се населили у крај, гдје није било Руса, живјели су одвојено и нису се настањивали међу Русе. Руски кнезови су сами купили данак и односили хану татарском, само су првих тридесет година татарске порежције купиле данак и глобиле народ, као и турске српски народ.

Свега тога нису допуштали Турци и зато је турски јарам био много и много тежи Србима.

Није ни руски народ мирно хтио подносити татарског ропства, много пута се бунио, и Татари су се због буна страшно светили. Остали су стога Татари у страшној успомени код руског народа. И сад говоре руски сељаци на примјер за рђава човјека: „Гори је од Татарина;“ „У Татара, као ни у паса, нема душе: само пара;“ „Гост у невријеме гори је од злог Татарина“ итд. У небројеним пјесмама опјевао је руски народ своје робовање под Татарима, борбу своју с њима, буне, чак се и у женским пјесмама о том пјева. У једној пјесми уљњанци овако пјева Русиња мати свом синчићу:

Устај, буди се, дјетешце моје,
Скидај са зида сабљицу оштру,
И све те мачеве челичне.
Кољи, сијечи сабљицама
Зле Татаре и Татарчиће;
Сијечи, кољи душмане љуте
Мачевима тима челичнима.

Тама се била спустила за 240 година над руском земљом. Престао је био сваки напредак, утро се траг знању и умијењу, књига пала у заборав, ником није било ни до писања, ни до читања, ни до учења. Народ је стењао у сиротињи и трунуо у незнању великом. Робовање

¹⁾ Један хан татарски говорио је хришћанима: Ми, Татари, вјерујемо у једнога Бога, чијом вољом живимо и умиремо. Но, као што је Бог дао руци различите прете, тако је и људима дао различите путове до спасења. Вама је Бог дао св. Писмо, а нама врачаре и чаробњаке; ми зато чинимо, што нам они кажу и живимо у миру.

Татарима задржало је руски народ на путу напретка дуго и дуго, као и наше Турцима наш народ, те Руси ни сад још не могу да стигну, што се тиче знања и умијења, сретних западних народа: Енглеза, Нијемаца, Француза и других, који никад нису робовали дивљим азијским народима, јер су се населили далеко од њих.

Нанав су били народ Татари.

Татари су били полу дивљи народ азијски племена монголског, рођаци Кинеза, Јапанаца, Мађара, јер и ови су пасмине монголске. Као Цигани вјечито су сељакали са својим стадима по непрегледним степима. Живјели су већином на коњима и у колима. Ријетко су градили колибе од плетера и стално се негдје настанили за неко доба. Били су коњаници и стријелци без премца на свијету, сви војници, увијек спремни, да на коњима крену, куд усхтију ханови њихови. Били су незналице, прљави, ждере велике и пијанице, грабљиви и велики отимачи, лијени за све осим за бој и отимање, крвожедни су били, лукави за чудо једно и варалице, хвалисави, држали су се за први народ на свијету и за господаре цијеле васељене и то по вољи и одредби Бога. Вјеровали су у једног Бога, али су се клањали и сунцу, мјесецу, води и земљи, правили су и идоле и кипове; поштовали су врло своје врачаре и чаробњаке. Били су врло празновијерни, вјеровали у свакојаке чаролије и враџбине. Између себе добро су се слагали и помагали, нису крали једни друге; свога хана слушали су као Бога, умрле ханове су обожавали и клањали им се, идоле им правили. Оборужани су били луком, туљком за стријеле, сјекиром и замком. Само су имућнији имали криву сабљу, шљем и оклоп, штит, копље. Особито су знали вјешто стријељати и бацати о врат противнику замку. Било их је много увијек, па би стријелама као облацима засули противника још из даљине, збунили га тако одмах и онда уништили. Хан њихов имао је војске 600.000. За оно вријеме то је била страховита војска, страшнија него сад војска од неколико милиона ратника.

Таквом су, ето, народу робовали 240 година Руси.

б.

Крава музара.

— Васна Лава Толстоја. —

У једног човека била крава; она је давала сваки дан лонац млека. Човек позове себи госте. Да прикупи више млека, он десет дана није музао краве. Мислио је да ће му десети дан крава дати десет лонаца млека.

Но у крави је прегорело млеко и она је дала мање млека него пре.

Над плугом.

Огромно сунце на жаркоме своду
Раширило се, и шиба са њега
Ватрена киша. У шумноме ладу
Ветар се топли спарушио. Жега.

Два млада вола, упрегнута скоро,
Тегле плуг снажно, да што дубље продре.
За плугом нагнут сељак ступа споро,
Под жарком кишом, посред њиве модре.

Са мрка лица, опаљена зрљком,
Капљама врели зној му силно лопи,
И њиме сељак при покрету сваком
Кô светом водом стару земљу шкروпи.

Под грубом снагом освештане справе
Сува се земља разбија и дроби...
И као жудан цар похотан славе
Да силно ништи, осваја и роби,

Дах пожара се шири са свих страна:
Облаци мутни огњенога дима
Дижу се изнад изгорелих грана
И траве. Тежак мир лебди над њима,

Над врелом земљом и клонулом шумом...
Чује се само како из даљине
Воловска кола тужно шкрипе друмом,
Дижући беле облаке прашине.

Коста Петровић.

Најтежи порез.

I.

Питао један тежак неколицину својих сељана, који порез највећма бије народ. А они сви гракнуше: мени је најтежа пецарина, мени земљарина, мени тециварина итд.

Онај што је питао насмије се и рекне:

— Богме не погоди нико од вас. Највећма нас бију порези, који сами ударамо на себе: мода, пијанчење, пушење, даће, сватовске гозбе.

Наљутише се они други на њега и стадоше викати, да се погосподио; да би рад ваљда, да народ ничега не ужије и тако даље. Жао било томе тежаку на своје сељане, па се потужио и мени и испричао ми ово.

Али кад право промислимо, морамо признати, да онај тежак има право и да он није никакав злотвор сељачки ни издајца погоспођена, кад онако говори. Јер, збиља, порези државни нису ништа према ономе, што ми сами од своје воље без потребе трошимо, чиме ми сами себе опорезујемо сваке године.

Од кад је држава, пореза је било и биће, јер без пореза нема државе. Ми никад не мо-

жемо дочекати то, да порез буде укинут, ми можемо паметном, народском политиком то постигнути, да се порези праведније према иметку раздијеле, него сад што су, и тако смање за сиромашнији дио држављана. Али, колико људска памет може схватити, без пореза државног нећемо никад живјети. И они који тако шта обећавају народу, само га заваривају, да се с помоћу заведеног народа домогну власти.

Но, ми можемо укинути или барем смањити оне велике порезе, које ми сами, својом вољом на себе ударамо, а да нас нико на то не гони, до луде наваде и обичаја, и наша страст и необузданост.

Оно што ми потрошимо годишње без потребе у сватовима, даћама, на моди, у дувану, пићу, износи неколико пута више, него државни порез. А осим тога, стане нас то много пута здравља, а често и живота. Јер, у пијанству највише глава пане и због њега најчешће зашкрипе брава тамничка.

Нећу вам ја сад овдје о том дуге проповиједи говорити. Некада је то требало чинити, али сад, Богу хвала, то није потребно. Наш народ је почео на доста страна сам да то увиђа, па се отреса рђавих обичаја: рјећи су сад сватови, што трају по три четири дана; нема сад толико оних некадањих обилних даћа; има доста већ ратара, који мјесто ђердана од дуката, који не носе ништа, својима кћерима спремају уложне књижице штедионичке, што носе камате.

Но, почео је наш народ да се отреса и свог највећег порока, пијанства. Немојте се томе смијати, кад кажем, да има Срба, који неће да пију, или барем неће превише да пију. Ви мислите: — Србин, па да не пије, то не може бити. — Јер Србин је био до сад, поред Мађара, чувен по пијанчевању и бећарењу. А најмилије му је било опити се и протјерати кера свецима и недјељама. Коло игра, гајде јече, чаше праште бацане о подове и зидове, Србима лице гори, ијујучу, лијепе десетице циганима о чело итд. Ето, тако су изгледали свеци српски и Срби о свецима.

И ко би се усудио, да у очи народу дирне у то наопако светковање, тај би дирнуо у зољино (осово) гнијездо. А сад је, ево, почео сам српски народ да дира у то, да руши те луде и наопаке обичаје старинске. Српска Црквена Опћина у банатском Петрову Селу закључила је у скупштини, да се умоли политичка област, нека одреди, да о свецима и недјељама буду затворене све крчме у њихову селу. Политичка опћина препоручила је ту молбу жупанији, а жупанија ју је уважила. И тако у том трезвеном српском селу неће Срби по крчмама светковати благодане у тучњавама, псовкама, свађама.

То је, видите, први почетак. А на томе неће за јамачно остати. Повешће се и друга села за Петровосељанима банатским. Тако је било и у Русији. И руски народ страда много од пијанства. Пред неколико година замолила су нека села сама власти, да сасвим, не само о свецима, затворе крчме код њих. Сад већ сваке године по која стотина села у Русији моли власт, или да посве затвори крчме или барем о свецима. За неко вријеме биће и у нас позвано више села, која ће се угледати на Петрово село. Читав наш народ почеће увиђати, да је већини зла, што нас таре, кривица у нама самима, а не у неком другом. И народ ће почети да лијечи те узроке злу. Јер то и највећи луђак може разумјети, да ми лакше можемо уклонити узроке злу, који у нама леже. У нашој су власти, па можемо. А ако је узрок злу у власти другога, онда је већ тежи посао.

Па кад ми смањимо или укинемо порезе, којима сами себе теретимо, бићемо јачи, да смањимо и порезе државне. То је за све нас јасна ствар. Дакле, дај Боже, да Петровосељани не остану дуго сами у укидању најтежег пореза: пијанства.

А.

Привреда.

Чим се пожње жито, стрњик у ваља преорати.

И наши пољопривредници почињу поједине своје послове боље и разумније радити. Али опет још не ураде све кад треба и како треба. А ми бисмо желели, да они сваки свој посао и на време ураде и како ваља ураде, те да од свога рада имају што веће користи.

Врло је мало наших пољопривредника, који знају, да стрњик у ваља одмах заорати, чим се пожњело жито. Зато им ево на овоме месту ми то кажемо. Па хоћемо да им објаснимо и зашто овај посао ваља тако брзо извршити.

Све док је жито непожњевено, земља је на њиви влажна. Само жито не да, да се земља сасвим исуши. Зато се земља и може одмах орати, чим се жито пожње. Ако се не би одмах орало, земља би се одмах исушила, и после бисмо морали чекати на кишу, па тек да можемо угарити. А ми знамо, како су у нас лети, нарочито после жетве, кише ретке. Зато дакле ваља одмах орати, чим сложимо снопље у крстине. —

А рано заоравање стрњике врло је потребно и корисно.

У житу је увек пуно кукоља и другога корова. Семе од тога коровљака остаје на њиви и с јесени кад посејемо жито, изнићи ће заједно са житом.

А ако овако рано заоремо стрњик, оно ће, имајући влаге и топлоте, брзо проклијати

и изнићи, али до јесени неће сазрети, и кад с јесени преоремо њиву, уништићемо коров. А овај зелени коров с јесени послужиће као ваљан гној за земљу.

Кад одмах после жетве заоремо стрњик, помоћи ћемо, да и жилице и стабљика од већ пожњевеног жита брзо иструну и наћубре земљу.

Сем тога, овако рано заорана стрњика много се лакше и лепше с јесени уради, но кад бисмо оставили стрњик непоорану.

Кад овако на време заоравамо стрњик, не морамо плуг пуштати дубоко.

„Н. Н.“

На углед онима којима је Бог дао!

Увиђајући, колико је корисно по сваки народ, ако је на привредном пољу јак и напредан, и уверен опет, с друге стране, да народ привредно заостао не може нити на просветном, нити на друштвеном пољу напредовати, него да мора доћи у подређеност привредно јачега суседа, даровао је недавно господ. Евгеније Думча велепоседник из Св. Андрије друштву Привреднику К 10.000, упутивши истом друштву писмо овога садржаја:

„Српском Привредном Друштву Привредник у Загребу. Част ми је јавити Вам, да сам Вам послао кроз филијалу Српске Банке у готовом новцу *К 10.000*, словом *десет хиљада круна*. Ова готовина је од данашњег дана власништво Ваше и има се водити као **Фонд Евгена и Петронеле Думча из Сентандрије**.



Евгеније и Петронела Думча из Св. Андрије.

Добротвори Српске Привредне Омладине.

Нека се приход тога фонда употребљава на свагдање најпрече потребе, али увек само у сврхе придизања српског православног привредног подмлатка, који је дужан — после своје праксе — у српске крајеве вратити се, у српским крајевима своје самосталне радње отворити и са православном Српкињом оженити се.

Према данашњима правилима друштва Привредника имаду на главне скупштине приступ и активно и пасивно право избора т. ј. и на управу утецаја само православно Срби чланови

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

друштва, који су самостални и најмање 30 година живота прешли.

Исте одредбе имаду да важе и за овај Фонд за вечита времена. За случај, ако друштво Привредник ма којим начином престане, онда има да пређе управа овог Фонда на Савез Српских Земљорадничких Задруга, који је сад у Загребу, а кад би тај Савез престао, онда прелази управа овог Фонда на управу Српских Народних Црквених Фондова у Ср. Карловцима.

Све остало препуштам свагдашњима управницима овога Фонда, да према свагдашњим приликама располажу, па из свега срца желим, да Вам буде сретан рад.

Са изразом особитог поштовања остајем
Св. Андрија (код Будима), 4. августа 1909.

Вама вагда одани
Евген Думча.

И тако је ето за вечита времена ударен темељ: *Фонду Евгена и Петронеле Думча из Сентандрије*, а осим тога помажу ове две родољубиве српске душе друштво Привредник и својим сталним годишњим приносима, па су у то име до 1910. године још преко 2700 К приложили, који приноси се на свагдање текуће трошкове употребљавају.

Подигли и помогли су и помажу они богме и српске школе и цркве у српским местима код Будима, а чине свега века свога добра дела. Зато их је добри Господ лепо и поживио, па ће их још дуго, дуго уздржати, на дику народа српскога, кога они тако топло љубе.

Шта се збива у нас и у свијету.

Српски сватови за „Српско Коло“. У сватовима Стевана Јелаче, књижара у Карловцу и Десанке Дубајићеве, кћерке покојног честитог трговца карловачког Николе Дубајића, скупеше за „Српско Коло“ сватови између себе 51 К 24 филира.

Свако по нешто и скупила се ево у маленим сватовима овако лијепа свота за потпору овом јефтином једином ратарском листу нашем.

Живјели младенци и родољубиви сватови!

Јаворањска буна. Јуче је отпочела у Петрињи пред судбеним столом расправа против 13 Срба из парохије Јаворањ ради тобожње буне.

Ми смо писали о овој ствари. На св. Петку 1909. за владе Раухове наредио је престојник Ђордашић, да се скине застава са српске цркве у Јаворњу. Тај дан је ту била црквена слава. Слегао се ту силан народ. Заставе су биле цијели дан на цркви, а господа тек пред вече, кад је највише угријаних људи, хтједоше да скину заставу. Прохтјело им се да народ изазову на зло, да се пролије крв. Али народ се није дао изазвати, него је тражио писмени на-

лог и рекао, да ће само преко њега мртва по заставе, ако нема налога писменог. Они неће наваљивати на оружнике, али неће ни узмаћи са својих мјеста. Нека их убијају. Тако није дошло до скидања заставе.

Због тога је оптужено 13 ратара ради устанка: Михајло Арбутина, Никола Стрињака, Јаков Секулић, Миле Орловић, Драган Јовашевић, Јово Ђермановић, Драгутин Кладар, Томо Буквић, Милутин Вранешевић, Дамјан Јаић, Стојан Шушњар; затим свршени филозоф Милан Грчић, трговац Адам Дурман; а трговац Мојо Зубер ради преступка против јавног мира и реда.

О расправи и осуди ми ћемо обавијестити своје читаоце.

Лична жељезница. Како новине јављају, рада би угарска влада да не прави жељезнице кроз Лику од Огулина на Книн у Далмацију, него да се прави кроз Босну, долином ријеке Уне, од Новог до Книна.

Наши делегати учиниће све, да се жељезница прави кроз Лику, да се сиромашна Лика не остави без педља жељезнице и не расели.

Мађари се изговарају, да они немају од те жељезнице никакве користи и да се неће исплатити, јер ће страшно много стати њено грађење. Али шта се то тиче нас. И ми приносимо за грађење којекаквих скупих жељезница по пространој Угарској, а немамо од њих никакве користи. Не морају ни Мађари од свега баш вући корист.

Словенски састанак (конгрес) у Софији. 4. о. мј. отворен је у Софији у Бугарској девети конгрес словенских новинара. У то вријеме састали су се сви словенски Соколови на слет у Софију и словенски лијечници и пчелари.

Од неког доба уобичајило се, да се састају Словени сваке године на разним састанцима и расправљају на њима о својим заједничким пословима. Сваке године се састанци држе у другом словенском народу.

И Срби су заступљени на софијском састанку у лијепом броју.

Одговори уредништва.

Пријатељу у Минлеушкој. Ако је он пристао на нагоду код кот. области и потписао записник о нагодби, онда он не може више одустати од ње. Ако нема нагоде, онда се у бившој Крајини дијели задружни иметак по броју чланова задружних (душа) колико их је било у оном часу, кад је диоба затражена; а у провинцијалу (паорији) по броју лоза (грана) задружних.

Да вам то покажем на примјеру једном: Један брат има жену и 5 дјеце; други жену и двоје дјеце. Ако нема нагоде, онда ће у Крајини добити први брат 7 дијелова, други четири дијела; а у провинцијалу ће добити сваки једнак дио, половицу.

Теји Поповићу у Наудовцу. Закон о земљишним заједницама наручите од књижаре Лава Хартмана у Загребу, која је књижара издала све законе за Хрватску. Напишите на карти овако: „Молим, да ми пошаљете „пер нахнаме“ закон о земљишним заједницама, и то најновије издање“, а адресирајте: Књижари Лава Хартмана у Загребу.

Србима у Конвају у Америци. Пише нам један Србин радник из вашег мјеста, да заборављате своје српско име, да не читате српских новина. Тешко нам је чути оваке ствари, бојимо се, да се не изгубите у туђини. Не дајте се, браћо, сложите се, па се претплатите на „Српско Коло“ или „Привредник“, новине народне што излазе у Загребу, у којима ћете наћи поуке, савјета, забаве и обавијести о свему што се догађа у Српству.

Л. Брк. у Бр. Нема прописа у задружном закону о том, која грана остаје у кући, а која излази. Обичај је, да излази онај ко је затражио диобу, па тај добива и нови број. Стари број остаје на старој кући, а нове куће добивају и нове бројеве.

Нагодбом драговољном се то може промијенити.

Двије приступнине имаду: једна за странца, који никад није био овлаштеник у земљишној заједници, та је већа; друга за овлаштеника, који је имао овлаштеништво, па купи још које овлаштеништво или дио и плаћа приступнину; та је мања. Није она приступнина ваша од 50 К за завичајне, него за оне, који су овлаштеници; а она од 500 К за оне, који нису овлаштеници, па макар и били завичајни. Не помаже њима што су завичајни.

За сваку сигурност пошаљите нам одмах извадак из „Правилника“ ваше з. в., који о том говори. Препишите од ријечи до ријечи то.

Да се осигурате од странаца, ви лијепо у главној скупштини закључите, да се приступнина за све, који нису овлаштеници, повиси на 1000 или 2000 К, па пошаљите то на потврду влади.

Ј. Р. у В. Гр. Број неограничених точиона пића установљен је за сваку опшину. Министарство финансија издаје дозволу, да се може повећати број точиона и то у споразуму с опш. поглаварством и управном области. Ако се покаже, да је потребно више точиона, онда опш. заступство и поглаварство треба да затражи повећање броја точиона. Повећа ли министарство тај број, онда затражите дозволу.

У задње вријеме добили смо опет неколико писама, у којима нас људи питају за неке ствари, па су неки заборавили метнути у писму свој потпис, а неки мјесто, из ког су. Тако не знамо, ко нам и откуд нам пише, те не можемо ни одговорити.

Молимо сваког, да се потпише у писму, и означи мјесто из ког пише.

„Zvonimir“, друштво за осигуравање стоке не препоручујемо никоме. Срби ратари не смију тако олако ступити у штокаква непозната друштва.

Свака птица своје јату,
Сваки братац своје брату.

„Српско Братство; задруга за узајамно помагање“

исплаћује не само посмртнину од **К 2.000** (велико коло), од **К 1.000** (средње коло) или од **К 500** (мало коло), него се брине и за сирочад својих редовних чланова.

Српско Братство основало је из свог чистог добитка и прилога изванредних чланова „**Фонд за сирочад Српскога Братства**“. Из тог фонда **снабђева се сирочад одјећом и путним трошком**, те се предаје или путем „Привредника“ на занате и трговину, или се школује.

Позивљу се Срби и Српкиње из австроугарске монархије, који су здрави, а стари су између 24. и 55. године, да се одмах упишу нао редовни чланови (бар у мало коло) у ову добротворну задругу.

Да задруга узмогне **што више српске сирочади спремити за живот**, моли она све **имућније Србе и Српкиње**, да прилажу за дјецу сиромашније браће и сестара, (јер не дао Бог, можда тим и нехотице чинимо добро и својим позним потомцима) те да буду задружни добротвори (приложе бар једампут најмање К 100), подупирачи (прилажу сваке године најмање по К 6) или прилагачи (прилажу кадгод хоће и колико хоће). — Уписе прима и сва извјешћа дава **Управа** (Zagreb, Писка бр. 7), па и повјереници, гдје их има. 15.

МУШКАРЦИ! Цурење, печење и све болести мехура лијечи сигурно **ГОНТОЛ**, како то **оверовљене** признанице доказују. Гонтол се **једе**, дакле нема шприцања. Само 3 лончића без даљњег трошка за 12 круна шаље дневно

Љекарна САЛВАТОР, Рума бр. 157.
(Славонија). 1198

СРПСКО КОЛО д. д. у Загребу

ПРОДАЈЕ ОВЕ КЊИГЕ:

Пајо Обрадовић:

„Резервирани котар“ цијена Круна 1.—

Коста Мајкић:

„Борба чешког народа“ „ „ 0.80

Сремски самосталци „ „ 0.20

— Све три књиге К. 1.60 Франко. —

Наручују се упутницом.